Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi
Sayı 18 (2012-2) 1-16

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI YABANCI DİL OLARAK İNGİLİZCE DERS KİTAPLARINDA STRATEJİ ÖĞRETİMİ[1]

Tuncer Can[2]

ÖZET

Hızla değişen günümüzün dünyasında eğitim ve yabancı dil eğitimi kavramlarının yeni anlamlar kazanması kaçınılmazdır. Yaşam boyu öğrenme yaklaşımı, eğitime bütüncül bir dünya görüşü, çeşitliliğe saygı, özerklik ve öz farkındalığı destekleme, öğrenme stratejilerinin kullanımını özendirme, bunların yardımıyla birden çok yabancı dil öğrenmeye doğru rehberlik etme, bu bağlamda eğitim uygulamalarını değerlendirme gibi yeni görüşler getirerek yeni açılımlar sağlayabilir. Yabancı dil eğitimi bireylere kendi varlıklarını diğer varlıklarla karşılaştırma olanağını vermektedir, bu da daha fazla hoşgörü ve saygıyı beraberinde getirmektedir; bu şekilde yeni bir dünyanın ortaya çıkmasını mümkün kılabilir. Bu çalışma, yaşam boyu sürecek bir yabancı dil öğretimi bağlamında yabancı dil öğrenme stratejilerinin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kullanılan yabancı dil olarak İngilizce ders kitaplarında nasıl ve ne ölçüde kullanıldığını örneklemeyi amaçlamaktadır. Bu makale çerçevesinde alanda kabul gören yabancı dil öğrenme strateji sınıflandırmalarından yararlanılarak bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu çerçeve ile Milli Eğitim Bakanlığı okullarında yaygınca kullanılan dördüncü sınıftan onuncu sınıfa kadar olan yedi kitap seçilmiş ve incelenmiştir. İnceleme sonucunda en çok bilişsel stratejilerin kullanıldığı etkinliklerin en az da üstbilişsel stratejilerin kullanıldığı etkinliklerin kullanıldığı bulgulamıştır. Bu sonuçlar çerçevesinde sözü edilen kitaplarla eğitim gören öğrencilerin yaşam boyu sürecek bir yabancı dil öğrenimine hazır olup olmadıkları, özellikle de stratejilerin kitaplarda örtük olarak verilmesi, vurgulanmaması ve kullanılan stratejilerin de çeşitlilik arz etmemesi bağlamında tartışmalı hale gelmektedir.

Anahtar Sözcükler: Dil Öğretimi, Stratejiler, Strateji Öğretimi, Yabancı Dil Kitapları

ABSTRACT

In this age of fast changes it is inevitable to transform the concepts of education and foreign language teaching. Life long learning is likely to transform the notion of education bringing new perspectives such as holistic world view on education, respect to variety, supporting autonomy and self awareness, motivating the use of language learning strategies, and – by the help of these strategies – guiding to success in learning more than one foreign language, evaluating educational processes and activities in this context. Foreign language learning helps individuals to compare and contrast their own being with other beings, thus brings more tolerance and respect, which would enable a more democratic world to emerge. This study aims at exemplifying the use of foreign language learning strategies in the English language learning coursebooks provided by Turkish Ministry of Education. In the context of this paper, a framework has been compiled by the widely accepted classifications

[1] "*Yaşam Boyu Öğrenme Bağlamında Yabancı Dil Olarak İngilizce Ders Kitaplarında Strateji Kullanımı" adlı doktora tezinden özetlenerek hazırlanmıştır.*

[2] *Okutman Dr. İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı*

of foreign language learning strategies in the field. Seven coursebooks from fourth grade to tenth grade which are extensively used in the schools of Ministry of Education are selected and examined with this framework. As a result of the examination, it has been found that activities requiring the cognitive strategies to be used have taken the most place whereas activities requiring the metacognitive strategies to be used the least. Under the light of these findings, it is questionable whether students who are learning languages using these books are ready for the lifelong learning, especially when the strategy training is pursued indirectly and strategies are not stressed and varied.

Keywords: Language Teaching, Strategies, Strategy Training, Coursebooks

1. GİRİŞ

Yaşam boyu öğrenme günümüz yaşam koşullarının gerekli kıldığı eğitsel bir zorunluluk olarak gözükmektedir. Yaşam boyu ilkesinin, diğer bir anlatımla bilginin sürekli yenilenmesi karşısında öğrenmenin sürekli kılınabilmesi strateji odaklı öğrenmeyi de öne çıkartmaktadır. Kuşkusuz, yabancı dil öğretimi bağlamında yöntem sonrası dönem diye adlandırılan bu dönemde tek bir yöntemin egemenliğinden söz edilemez. Dolayısıyla farklı farklı yönelimlerle yabancı dil öğretiminin verimli kılınması arayışları günümüze damgasını vurmaktadır. Ancak strateji öğrenimi ve öğretimi ya da kullanımı farklı yönelimler arasında ortak paydayı oluşturan bir boyuttur. Bu araştırmada yabancı dil olarak İngilizce öğrenimi ve öğretimi bağlamında stratejiler konusunu ele almanın ana gerekçesi de bu noktadan kaynaklanmaktadır. Yabancı dil öğretimi bağlamında dillerin çeşitlendirilmesi benimsenen bir amaç olduğundan diğer dillerin de verimli bir öğretim ortamı ve olanağı sunulmalıdır. Birinci yabancı dil olarak İngilizce öğrenimi ve öğretimi sürecinde strateji kullanımının içselleştirilmesi ikinci yabancı dil öğretimi sürecini de olumlu etkileyeceği açıktır. Bu açıdan baktığımızda yabancı dil öğretiminde çok dillilik ilkesinin yaşama geçirilmesinde strateji odaklı öğrenme ve öğretmenin önemi ortaya çıkar.

Bu araştırmada tartışmaya açılacak soru ise Türkiye'de gerçekleştirilen yabancı dil olarak İngilizce öğretim sürecine yansıyan strateji öğretiminin hangi çerçevede gerçekleştirilebildiğinin araştırılmasıdır. Bu bağlamda, dolaylı, dolaysız, ders içi, ders dışı stratejilerden hangilerine Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları arasında yer alan ders kitaplarında yer verildiği, ne tür stratejilerin ağırlıkta olduğunu ortaya koymak amacıyla ders kitaplarına yönelik bir çözümlemenin de gerçekleştirilmesine çalışılmıştır. Araştırmanın temel inceleme alanı strateji kullanımı ve öğretimidir. Strateji kullanımı ve öğretimine ilişkin kuramsal bilgiler aktarılırken stratejilere yönelik sınıflandırmalar sunulmuştur. Kuşkusuz strateji sınıflandırmaları içinde yer alan strateji türleri farklılıklar gösterebilir. Bu çalışmada ise her sınıflandırmada ortaklığı sağlayan ve öne çıkan stratejiler üzerinde durulmuştur. Bu nedenle bu bölümde strateji sınıflandırmaları sunulurken üstbilişsel, bilişsel ve toplumsal-duyuşsal stratejiler gibi stratejiler üzerinde yoğunlaşılmıştır. Böylece hem araştırmanın temeline yönelik bir sınırlandırma yapılmış hem de inceleme genel kabul ve genel kullanım gören stratejiler incelemenin dayanağını oluşturmuş durumdadır.

Bu araştırmada, ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığının onayı ve önerisi doğrultusunda İlk ve Ortaöğretimde yabancı dil olarak İngilizce derslerinde kullanılan ders kitaplarında yer alan stratejilerin belirlenmesine çalışılmıştır. İncelememiz basımı ve dağıtımı Milli

Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan ders kitaplarıyla sınırlı tutulmuştur. Bu durumda İlköğretim düzleminde Time for English 4, Time for English 5, Spot on 6, Spot on 7, Spot on 8 ve ortaöğretim düzleminde de Breeze 9 ve Breeze 10 adlı kitaplar incelenmiştir. Ders kitaplarının incelenmesinde etkinlik, görev ve alıştırmaların düzenlenmesinde hangi stratejilerin temel alındığının ortaya çıkarılması amaçlanmış ve bu bağlamda, hangi stratejilerin öncelikli olduğunun, hangi stratejilerin yetersiz kaldığının da saptanmasına çalışılmıştır.

2. YABANCI DİL OLARAK İNGİLİZCE ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİNDE STRATEJİ KULLANIMI

Strateji temelli öğretime geçmeden önce 'strateji' sözcüğünün tanımına bakmakta yarar vardır, strateji sözcüğü Yunanca 'strategia' sözcüğünden gelmektedir, bu sözcüğün oluşumunda iki kök bulunmaktadır, bunlar 'stratos'(ordu) ve 'agos'tur (yönetmek, sevk etmek). Askeri bir kökeninin olmasına rağmen bugün eğitimde ve yabancı dil eğitiminde de oldukça fazla kullanılmaktadır. Yabancı dil eğitimi bağlamında strateji sözcüğünün tanımında bir anlaşma söz konusu değildir, , örneğin Griffiths (2008, s. 83), Wenden'den (1991, p. 7) "doğası gereği tanımlanması zor", Ellis'ten (1994, s. 529) "bulanık" ve Gu'dan da (2005, s. 2) "değişken" biçiminde aktarmıştır.

Bu bağlamda, bu sözcük, yabancı dil eğitimi bağlamında alanda farklı biçimlerde tanımlanmıştır.

Stern (1983) "bizim görüşümüzde 'strateji' genel eğilimler ve ya dil öğrenci tarafından kullanılan yaklaşımın bütün özellikleridir", Weinstein ve Mayer (1986) "öğrenme stratejileri, öğrenci tarafından kullanılan davranış ve düşüncelerdir", bu davranış ve düşünceler anlama ve öğrenme süreçlerini etkilemeyi amaçlamaktadır", Chamot (1987) "öğrenme stratejileri, öğrenciler tarafından öğrenmeyi kolaylaştırmak, dil ve ya içerik bilgisinin hatırlanması için kullanılan teknikler, yaklaşımlar ve planlanmış davranışlardır", Rubin (1987, s. 19) "öğrenme stratejileri, öğrenmeyi doğrudan etkileyen ve öğrencinin geliştirmekte olduğu dil sisteminin gelişimine katkı sağlayan stratejileridir. Bunlar, öğrencinin bilgiyi almasını, hatırlamasını ve kullanmasını kolaylaştırması için kullanılan "belirli işlemler, adımlar, planlar, usullerdir", Oxford (1989) "öğrenme stratejileri, öğrencinin dil öğrenmeyi daha eğlenceli, daha kendine yönelik ve daha başarılı yapmak için kullandığı davranış ve eylemlerdir" olarak tanımlanmaktadır. (Akt. Ellis, 1994, s. 529)

Bu tanımlamalara Algan, N. (2006, s. 27) daha yakın zamanlı tanımları aktarmaktadır, şöyle ki:

O'Malley ve diğerleri (1985, s. 23) "öğrenme stratejileri, öğrenci tarafından bilginin edinimini, akılda kalmasını, hatırlanmasını ve kullanılmasını kolaylaştıran işlemler ve adımlardır"; Oxford (1990, s. 8) "Strateji kavramı, bir amacın gerçekleştirilmesi için kullanılan plan, adım ve ya bilinçli eylemlerdir. Dil öğrenme stratejileri öğrencinin dil öğrenmeyi daha eğlenceli, daha kendine yönelik ve daha başarılı, daha kolay, daha hızlı ve yeni durumlara daha kolay aktarılabilir yapmak için kullandığı belirli eylemlerdir"; O'Malley and Chamot (1990) "Bireyler tarafından, yeni bilginini anlaşılması, öğrenilmesi ve hatırlanması için kullanılan özel düşünceler ve davranışlardır"; Wenden (1987, s. 6) "strateji kavramı, ikinci dilin öğrenilmesinin düzenlenmesi için öğrencilerin kullandığı dil öğrenme davranışıdır. Öğrenci stratejileri, öğrencilerin bu kavramla, strateji kullanımıyla ilgili bildikleridir, örneğin stratejik bilgidir"; Cohen (1998, s. 4) "öğrenciler tarafından

bilinçli bir biçimde seçilen süreçlerdir, bu süreçler öğrencinin yabancı dil ile ilgili bilgiyi almasını, hatırlamasını ve kullanmasını kolaylaştırması için kullanılırlar"; Cohen (2003, s. 278) "dil öğrenimi ve kullanılmasında öğrencinin seçtiği özel davranışlardır. Öğrenci tarafından, yabancı dili anlamak ve ya o dildeki bilgilerini arttırmak gibi açık bir amaçla kullanın bilinçli ve ya yarı bilinçli düşünce ve davranışlarıdır".

2.1. Strateji Çeşitleri ve Sınıflandırmaları

Yabancı dil öğrenme sürecinde kullanılan bu stratejileri Rubin (1987, s. 23-27) öğrenme, iletişim ve toplumsal stratejiler olarak üçe ayırmaktadır, bunlar yabancı dilin öğreniminde doğrudan etki edebilirken, yabancı dilin gelişimine dolaylı olarak da katkı yapabilir. Rubin (a.g.e.) ayrıca, öğrenme stratejilerini bilişsel ve üstbilişsel stratejiler olarak sınıflayarak öğrenme sürecine doğrudan etki yapan stratejiler olarak nitelendirmiştir. Bu stratejiler öğrenme sürecinde öğrencinin zaman zaman açıklama ve doğrulama istemesiyle, kendini ve öğrenme sürecini gözlemlemesiyle, ezberleyerek, tahminlerde bulunarak, tümevarımlı çıkarım ile tümdengelimli sonuca varma ile ve uygulama yaparak doğrudan katkı sağlarlar. Bunlara bir öğrenme sürecini dolaylı olarak etkileyen "öğrenme sürecinde iletişimi kolaylaştıran" iletişim stratejilerini ve "öğrenme sürecinde etkileşimi" yansıtan toplumsal stratejileri eklemiştir. Görüldüğü üzere, doğrudan öğrenme stratejileri sınıf içindeki görev, etkinlik ve alıştırmalarda kullanılması gereken ve bunları düzenlemeye yarayan öğrenmeye doğrudan etkileyen stratejilerdir. Dolaylı stratejiler olan iletişimsel ve toplumsal stratejiler ise sınıf içindeki görev, etkinlik ve alıştırmalarda kullanılması gerektiği kadar öğrencilerin yabancı dili uygulamak için toplumsallaşması için sınıf dışında da kullanılabilir stratejilerdir. Bunlar öğrencilerin hem sınıf içinde hem de sınıf dışında kullanması gereken stratejilerdir.

O'Malley ve Chamot ise (1990) yabancı dil öğrenme stratejilerini üstbilişsel, bilişsel, ve toplumsal-duyuşsal olarak sınıflandırmaktadır (Akt. White, 2008, s. 8). Buna göre üstbilişsel stratejiler öğrenmeyi bilme ve düzenleme ile ilgili olan sürecini düzenleme stratejileridir. Bunlar

- beklenen öğrenme etkinliklerinde düşünce ve prensipleri düzenlemede etkin olan ileri düzeyde düzenleyici,
- önceden öğrenme etkinliklerine katılmaya karar verme anlamına gelen dikkati yönlendirme,
- önceden belli dil etkinliklerine katılmayı isteme demek olan seçici dikkat;
- birinin öğrenmesine yardımcı olacak olanakları anlama ve mevcut durumu düzenlemek için kullanılan kendi kendini yönetme,
- yabancı dil etkinliklerini yerine getirmek için gerekli olan dil öğelerini planlama,
- birinin konuşmasını sesletme, dilbilgisi sözcük ve var olan durum açısından düzeltmek için kendi kendini gözlemleme,
- öncellikle dinleyerek öğrenmeyi geliştirmek için bilinçli olarak konuşmayı ertelemek,
- dil öğrenme düzeyin kontrol etme için kendi kendini değerlendirme, olarak sıralanabilir (Griffiths, 2004, s. 4).

O'Malley ve Chamot'un (1990) bir diğer strateji sınıfı da bilişsel stratejilerdir, bu stratejiler öğrenme etkinliklerinin çözülmesi ve sınıf içinde etkin bir biçimde öğrenmeyi doğrudan etkileyen stratejilerdir. Bunlar

- bir dil modelini taklit etmek anlamındaki tekrar etmek,
- erek dilin başvuru araç-gereçlerini kullanmak demek olan kaynak gösterme,
- anlamak için birinci dili temel kaynak olarak kullanmak ve ikinci dili oluşturmaya çalışmak anlamındaki çeviri,
- öğrenme araç-gereçlerini yeniden sıraya koyma, yeniden sınıflandırma için gruplandırma,
- yazılı ve ya sözel olarak sunulan önemli fikirleri ve noktaları yazma/not alma,
- erek dili anlama/kullanma için kuralları bilinçli bir şekilde uygulama yani sonuç çıkarma,
- yeni bir yöntemle, bilinen öğeleri birleştirerek anlamlı cümleler oluşturma tekrar birleştirme,
- yeni bilgiyi görsel kavramlarla ilişkilendirmek demek olan görseller kullanma,
- bir sözcük, bir cümle için benzer sesler çıkarabilme yani duyduğunu söyleyebilme,
- yeni sözcüğe benzeyen ya da benzer sese sahip birinci dildeki sözcükleri belirleyerek ikinci dildeki sözcükleri hatırlama demek olan anahtar sözcükleri bulma,
- bir sözcüğü anlamlı bir dil cümlesine yerleştirebilme anlamındaki sözcüğü cümlede kullanabilme,
- zihinde yeni bilgiyi diğer düşüncelerle ilişkilendirme,
- yeni bir dil öğrenme faaliyetini kolaylaştırmak için daha önce istenilen dilbilgisi kavramlarını kullanma yani aktarma,
- yeni sözcüklerin ve kavramların anlamlarını tahmin etmek için var olan bilgiyi kullanma demek olan anlam çıkarma stratejileridir. (Griffiths, 2004, s. 4).

O'Malley ve Chamot'un (1990) üçüncü strateji sınıfı da Toplumsal – Duyuşsal Stratejilerdir, bunlar ise öğrenenin toplumsallaşmasıyla ilgili kullandığı ikili çalışma, grup çalışması, sormacalar, proje çalışmaları, söyleşiler gibi stratejilerdir.

Yabancı dil öğrenme stratejilerini sınıflandıran bir diğer araştırmacı da Oxford'dur (1990). O da Rubin (1987) gibi dil öğrenme stratejilerini doğrudan ve dolaylı olarak ikiye ayrılmaktadır, ancak onun sınıflandırmasında toplam altı kategori vardır. Bunlar, doğrudan - dolaysız öğrenme stratejileri olan Bellek Stratejileri, Bilişsel Stratejiler ve Telafi Stratejileri; dolaylı stratejileri ise Üst bilişsel Stratejiler, Duyuşsal Stratejiler ve Toplumsal Stratejilerdir. Stern (1992) de yabancı dil öğrenme stratejilerini beşe ayırmaktadır. Bunlar yönetme ve planlama, bilişsel, iletişimsel – deneyimsel, kişilerarası ve duyuşsal stratejilerdir. Bu sınıflandırmalardaki ortak terminoloji dikkat çekicidir. Bu araştırmacıların sınıflandırmalarında üstbilişsel ve bilişsel stratejiler konusundaki ayrım kesin olmakla birlikte toplumsal ve duyuşsal stratejiler bazen ayrı bazen de birlikte verilmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmada benimsenecek inceleme çerçevesi de üstbilişsel ve bilişsel stratejiler yanısıra toplumsal – duyuşsal stratejiler birleştirilmiş olarak biçimlendirilecektir. Yabancı dil öğrenme stratejilerinin sınıflandırılmasındaki ortak noktalar aşağıdaki Tablo 1'de ayrıntılı bir biçimde gösterilmiştir:

Tablo 1. Yabancı Dil Öğrenme Stratejilerinin Genel Sınıflandırılması

Rubin (1987)	**O'Malley ve Chamot (1990)**	**Oxford (1990)**	**Stern (1992)**
Üstbilişsel Stratejileri	Üstbilişsel Stratejileri	Üstbilişsel Stratejileri	Yönetme ve Planlama Stratejileri
Bilişsel Stratejiler	Bilişsel Stratejiler	Telafi Stratejileri Bilişsel Stratejiler Bellek Stratejileri	Bilişsel Stratejiler
İletişim Stratejileri Toplumsal Stratejiler	Toplumsal – Duyuşsal Stratejiler	Duyuşsal Stratejiler Toplumsal Stratejiler	İletişimsel – Deneyimsel Stratejiler Kişilerarası Stratejiler Duyuşsal Stratejiler

3. Amaç ve Kapsam

2006 yılında 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar, 2007 yılında 9. sınıflar ve 2008 yılında da 10. sınıflar için yapılan değişiklikler ile sınıflar için yeni müfredat geliştirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunun 53. Maddesi gereği 2002 yılından bu yana İlköğretim seviyesinde, 2006 yılından bu yana da yeni müfredat çerçevesinde orta-öğretimde kitapları belirlemekte ve öğrencilere ücretsiz olarak dağıtmaktadır. 2009 – 2010 eğitim ve öğretim yılından itibaren Açık öğretim ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri ile okuma yazma bilmeyen yetişkinlere de ücretsiz kitap dağıtımı yapılmaktadır. Yabancı diller için şu anda yeni müfredat 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10. sınıflar için hazırlanmıştır (http://yayım.meb.gov.tr). Bu durum incelememizin boyutunu belirleyici bir işlev görmektedir.

Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı yayınları tarafından basılan ve ücretsiz dağıtılan kitaplar değişmezken, her yıl yapılan ihalelerle çeşitli yayınevlerine yeni müfredat çerçevesinde kitaplar hazırlatılır, satın alınıp yine öğrencilere ücretsiz bir şekilde dağıtılır. Bu durumda da bir bölüm kitap her yıl değişir, ancak Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlarından çıkan kitaplar ise değişmezler. Kitapların her yıl değişmesi aynı zamanda yazarlarının her yıl değişmesi ve bununla birlikte içerdiği örneklerin, görevlerin ve alıştırmaların da her yıl değişmesi anlamına gelmektedir. Bu da sağlıklı bir incelemenin yapılmasını olanaksız kılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı okulların kitap gereksinimlerini bildirmeleri için öncelikle bir kitap listesi belirlemekte ve bu bağlamda gereksinimlerini çevrimiçi olarak yapmaları için bir sistem geliştirilmiştir. Bu yolla okullar sayısal verilerle dağıtılacak kitap gereksinimlerini bildirmektedirler. Her yıl yenilenen liste içinde de Milli Eğitim Yayını kitapları değişmemekte ve bu durum da incelememizin bir diğer boyutunu oluşturmaktadır. Özet olarak, 2006 yılından sonra yabancı dil öğretimi için geliştirilen yeni müfredatın 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10. sınıflar için hazırlanmış olması ve Milli Eğitim Yayını kitaplarının her yıl basılması ve yazarlarının, örneklerinin, görevlerinin ve alıştırmalarının değişmemesi strateji kullanımı bakımından incelememizin boyutunu oluşturmaktadır.

4. Yöntem

Bu çalışma kapsamında, alandaki önde gelen araştırmacıların üstbilişsel, bilişsel ve toplumsal – duyuşsal yabancı dil öğrenme stratejilerine verdikleri örnekler değerlendirilmiştir (Rubin 1987; O'Malley ve Chamot, 1990; Oxford, 1990; Stern, 1992; Cohen, 1998; Anderson, 2008; Benson ve Goa, 2008; Griffiths, 2008, Harris ve ark., 2010; Waters ve Kunnmann, 2010). Yabancı dil öğrenme strateji tipleri alan taramasında ayrıntılı bir biçimde sınıflandırılıp tanımlanmıştır. Bu sınıflandırma içinde yine birçok araştırmacının alt örneklerine yer verilmiştir, bu bağlamda birçok araştırmacının örneklerinden ortak olan noktalar çıkarılıp bu üç üst başlıkta çerçevelendirilmiştir. Bu üst başlıklar altında ortak olan alt başlıklar da belirlenmiştir. Bu çerçeve ile bir inceleme aracı geliştirilip oluşturulmuştur. Bu inceleme çerçevesi alandaki yaygınca kabul görmüş diğer sınıflandırmalar göz önüne alınarak oluşturulmuştur. Bu çerçeve, yabancı dil alanında çalışan beş öğretim görevlisi tarafından doktora çalışması raporları sunumları bağlamlarında incelenmiş, tartışılmış ve bu çalışma kapsamında kullanılması uygun bulunmuştur. Sözü edilen çerçeveyi şöyle gösterebiliriz: Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri için İnceleme Çerçevesi adlı Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri için Yabancı Dil Ders Kitabı İnceleme Çerçevesi

Üstbilişsel Öğrenme Stratejileri	***Bilişsel Öğrenme Stratejileri***	***Toplumsal – Duyuşsal Stratejiler***
• Planlama • Öncelik verme • Amaç belirleme ve kendini adama • Kendini yönetme • Dikkati yönlendirme • Seçici dikkat • Kendi kendini gözlemleme • Konuşmayı erteleme • Kendi kendini değerlendirme • Uygun bir öğrenme yöntemine karar verme • Uygun kaynaklar seçme • Akran değerlendirmesi	• Açıklama/Doğrulama • İzleme • Ezberleme • Tekrar • Kaynak gösterme • Çeviri yapma • Gruplandırma-Sınıflandırma • Not alma • Seçici dinleme • Tekrar birleştirme • Görseller kullanma • Anahtar kelimeler bulma • Sözcüğü cümlede kullanabilme • İlişkilendirme • Aktarma • Anlam çıkarma • Uygulama yapmak • Girdi ve çıktı için yapılar oluşturmak • Tahmin etme/ Tümevarımsal çıkarım • Tümdengelimli akıl yürütme	• İkili çalışma • Grup çalışması • Sormacalar • Proje çalışmaları • Söyleşiler • Kaygı seviyesini düşürmek • Kendini cesaretlendirmek • Duygusal harareti düşürmek • Sorular sormak • İşbirliği yapmak • Empati yapmak

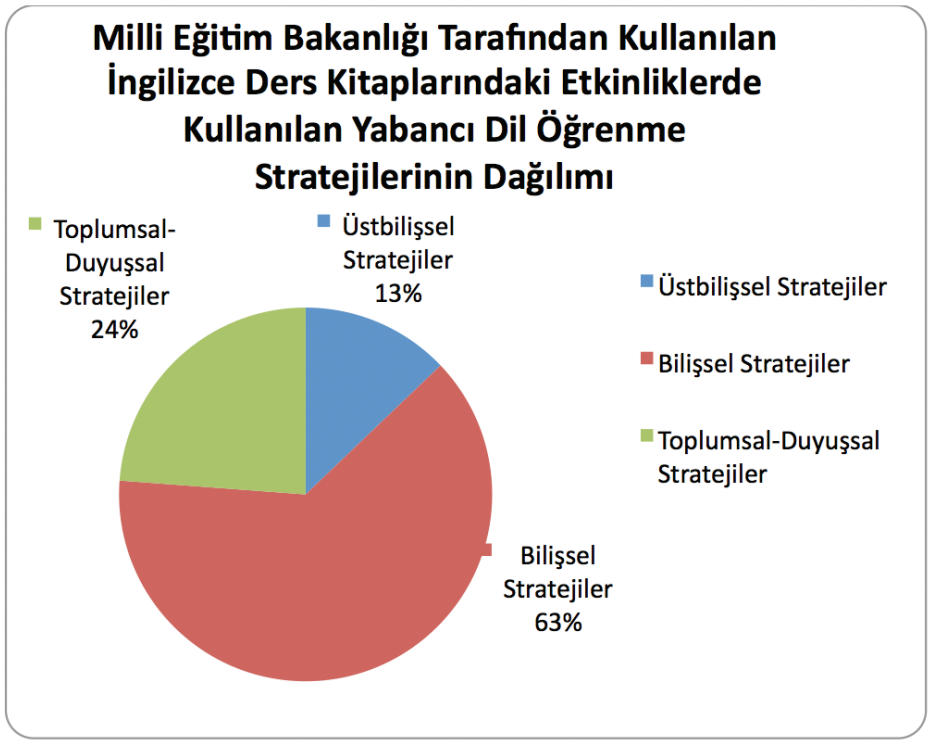
Burada yer alan döküm bu çalışmanın araştırma yöntem ve yolunu da somutlaştırmaktadır. Bu araştırma kapsamında ele alınan ders kitapları Tablo 2'de yer alan strateji sınıflandırması doğrultusunda incelenmiştir. Bu çerçeve ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan ve ücretsiz olarak dağıtılan kitaplar incelenmiştir. 4. – 10. sınıflarda kullanılan kitapların her birinde bulunan alıştırma, görev ve diğer öğretim örnekleri üstbilişsel, bilişsel ve toplumsal – duyuşsal strateji tiplerinin kullanımını özendirip öğretimine izin verip vermediği bağlamında incelenip sayısal veriler şeklinde sunulmuştur.

Milli Eğitim Yayınları tarafından basılıp dağıtılan yabancı dil olarak İngilizce öğretimi kitapları olan Time for English 4, Time for English 5, Spot on 6, Spot on 7, Spot on 8, Breeze 9 ve Breeze 10 adlı kitaplardaki etkinlik, görev, alıştırma ve bölümlerindeki strateji örnekleri üstbilişsel, bilişsel ve toplumsal – duyuşsal strateji tipleri bağlamında irdelenip ülkemizde gerçekleştirilen yabancı dil olarak İngilizce öğretiminin günümüz yabancı dil eğitimindeki yeni yönelimlere ne kadar elverişli olup olmadığı sorgulanmıştır. Bu bağlamda, öncelikle sözü edilen kitaplardaki etkinlik, görev ve alıştırmalar ortaya konmuş ve sayısal olarak kaydedilerek bunların yabancı dil öğrenme için kullanılan strateji sınıflandırmalarından oluşturulan inceleme çerçevesine göre dağılımı belirlenmiştir.

5. Bulgular

Bu çalışma kapsamında oluşturulan Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri için İnceleme Çerçevesi'ne göre incelenen Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim birinci ve ikinci kademede ve ortaöğretim 9. ve 10 sınıflarda kullanılan yedi tane yabancı dil olarak İngilizce ders kitaplarında en çok kullanılan yabancı dil öğrenme stratejileri bilişsel öğrenme stratejileridir. Bilişsel öğrenme stratejiler toplamda %63 (Bkz.: Pasta Grafiği – PG – 1) oranında kullanılmaktadır. Bunları izleyen toplumsal – duyuşsal stratejilerin toplamdaki oranı %24 ve üstbilişsel stratejilerin toplamdaki oranı da %13'tür.

Görüldüğü üzere çalışmada incelenen her üç strateji türüne de örnek bulmak olanaklıdır. Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse bu kitaplarda 4. sınıftan 10. sınıfa kadar kullanan bir öğrenci en çok bilişsel stratejileri kullanıp öğrenme sürecinde dilsel bilgiyi, toplumsal – duyuşsal stratejileri de kullanmaya uygun bir ortam içinde ve kendini değerlendirerek, uzun süreli belleğine yazmaya çalışacaktır.

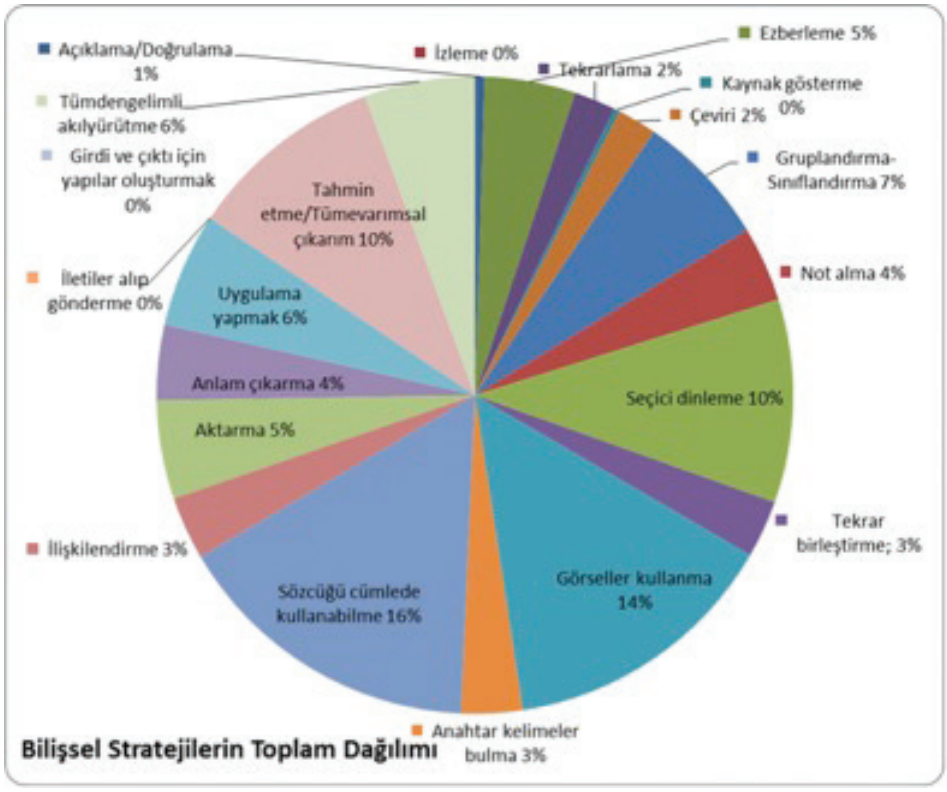
PG 1. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Kullanılan İngilizce Ders Kitaplarındaki Etkinliklerde Kullanılan Yabancı Dil Öğrenme Stratejilerinin Toplam Dağılımı.

Genel incelemedeki bilişsel stratejilerin bulgularını kendi içinde değerlendirdiğimizde de öğrenme yöntemiyle ilgili sonuçlara ulaşmak olanaklıdır. Yedi kitabın tamamı değerlendirildiğinde, bulgulara göre en çok kullanılan bilişsel strateji %16 ile sözcüğü cümlede kullanabilme'dir (Bkz.: PG 2), bu da sözcük öğretiminde uygulamaya verilen ağırlığı ve değeri göstermektedir. Sözcük öğrenmeye yönelik bir diğer bilişsel strateji de dağılım içinde %14 ile en çok yer kaplayan ikinci strateji olan görseller kullanma stratejisidir. Bu strateji türünde sözcüklerin anlamının uzun süreli belleğe aktarılması için görseller ve sözcüklerin birbiriyle bağlantılandırılması özendirilmektedir.

Üçüncü sırada, aynı oranla, %10 olan tümevarımsal çıkarım ve seçici dinleme gelmektedir. Dilbilgisi öğretimi ve dinleme becerisini geliştirmeye yönelik stratejilerin de ağırlığı burada görülmektedir. En çok kullanılan dördüncü bilişsel strateji, daha çok sözcük öğretimi için kullanılan sınıflandırma – gruplandırma stratejisidir, onun da toplamdaki oranı %7'dir. Beşinci strateji %6 ile uygulama yapmak ve tümdengelimli akıl yürütme'dir. Bu iki strateji de dilbilgisi öğretimi ve öğrenilen dilbilgisi kurallarının uygulanmasına yönelik stratejilerdir. Bu bağlamda, sözcük öğretimi ve dilbilgisi öğretiminin ders kitaplarında önemli bir kapsama sahip olduğu sonucu çıkarılabilir. Toplam içindeki bilişsel stratejilerin %63'lük bölümünün %10'luk seçici dinleme stratejisi, ki bu da önemli ölçüde sözcük uygulaması

ve dilbilgisi yapısı uygulaması olarak kullanılır, çıkarıldığında şimdiden %59 oranında dilbilgisi ve sözcük öğretimine yöneliktir.

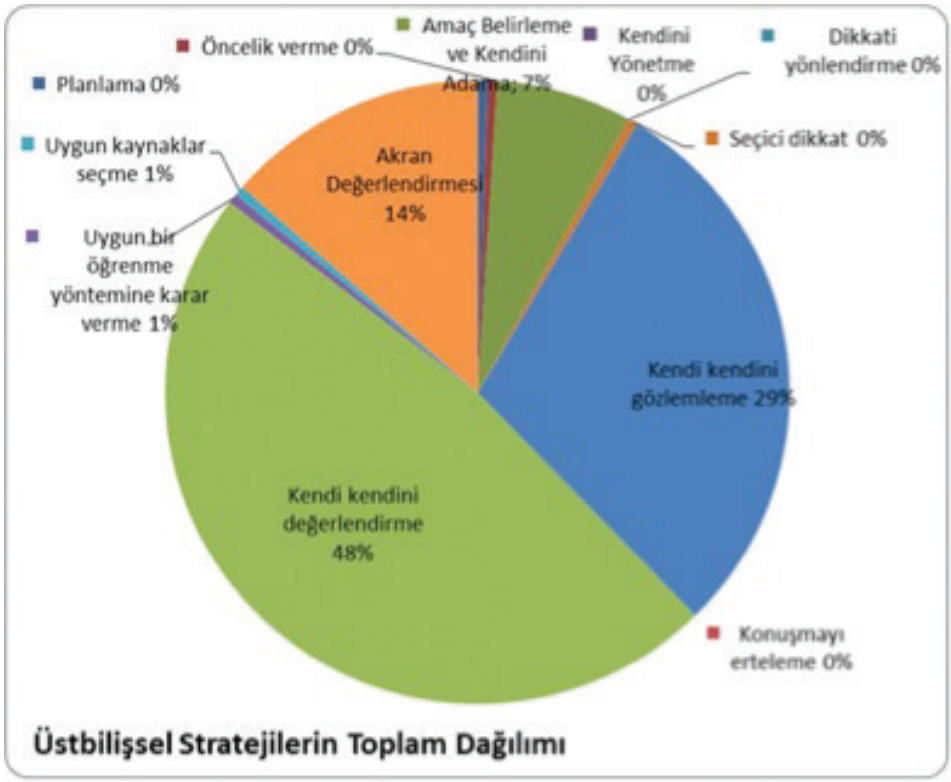
Altıncı sırada %5 ile ezberleme ve yazma becerisine yönelik aktarma stratejileri gelmektedir. Yedinci sırada %4 oranıyla "anlam çıkarma" ve yine yazma becerisine yönelik not alma stratejileri yer almaktadır. Sekizinci sırada %3 oranında kullanılan ilişkilendirme, tekrar birleştirme ve anahtar sözcükler bulma gelmektedir. Dokuzuncu ise %2 oranıyla dinleme ve konuşma becerilerine yönelik olan duyduğunu tekrarlama ve anadil ile erek dil arasındaki çeviri gelmektedir. Onuncu olarak kullanılan bilişsel strateji %1 ile açıklama-doğrulama stratejisidir. Bu inceleme çerçevesinde örnek bulunamayan tek strateji türü ise kaynak gösterme stratejisidir (Bkz.: PG 2).

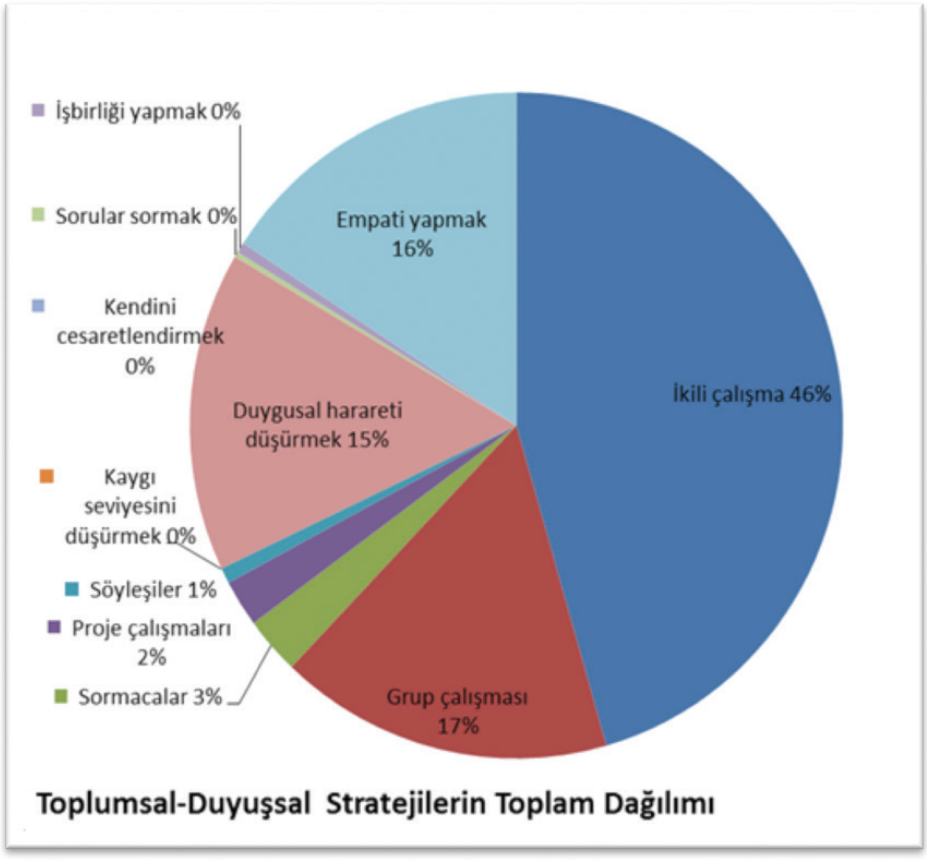
PG 2. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Kullanılan İngilizce Ders Kitaplarındaki Etkinliklerde Kullanılan Bilişsel Öğrenme Stratejilerinin Toplam Dağılımı.

Üstbilişsel stratejilerin genel değerlendirme içindeki dağılımına baktığımızda ise daha farklı bir görüntü ortaya çıkmaktadır. Bilişsel stratejilerin neredeyse tamamına örnek bulunan incelemede, üstbilişsel stratejiler söz konusu olduğunda sadece dört tane stratejinin genel toplamdaki dağılımda öne çıktığı görülmektedir. Bunlar en çok kullanılan %48 kendini değerlendirme, %29 kendi kendini gözlemleme, %14 akran değerlendirmesi, ve %7 ile

amaç belirleme ve kendini adama stratejileridir. Üstbilişsel stratejilerden uygun öğrenme yöntemine karar verme ve uygun kaynaklar seçme sadece %1 oranında kullanılıyorken öğrenme sürecini planlama, öncelik verme, kendini yönetme, öncelik verme, dikkati yönlendirme, konuşmayı erteleme ve seçici dikkat adlı üstbilişsel stratejiler ise kitaplarda hiç kullanılmamıştır (Bkz.: PG 3). Bu da demektir ki üstbilişsel stratejilerin kullanımında bir çeşitlilik söz konusu değildir.

PG 3. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Kullanılan İngilizce Ders Kitaplarındaki Etkinliklerde Kullanılan Üstbilişsel Öğrenme Stratejilerinin Toplam Dağılımı.

PG 4. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Kullanılan İngilizce Ders Kitaplarındaki Etkinliklerde Kullanılan Toplumsal – Duyuşsal Öğrenme Stratejilerinin Toplam Dağılımı.

Toplumsal – duyuşsal stratejiler bağlamında çeşitlilik azdır. Yapılan inceleme sonucunda gözlemlenen üç tane toplumsal stratejinin ve bir tane de duyuşsal stratejinin bu alanda en çok kullanılan stratejiler olduğudur. (Bkz.: PG 4). En çok kullanılan toplumsal strateji %46 oranıyla ikili çalışma stratejisidir, onun %17 oranıyla grup çalışması ve %16 oranıyla empati yapma izlemektedir. Bu stratejiler aynı zamanda konuşma becerisini geliştirmek için kullanılan bölümlerde bulunmaktadır, bu da iletişimsel yeti bağlamında kullanıldıklarını göstermektedir. %15 oranında da duygusal harareti düşürmek adlı duyuşsal strateji kullanılmıştır. Sormacalar sadece %3, proje çalışmaları %2 ve söyleşiler de %1 oranında kullanılmıştır. İşbirliği yapmak ve sorular sormak ise hiç kullanılmayan stratejilerdir.

6. Sonuç ve Öneriler

Genel olarak değerlendirildiğinde, bu çalışma çerçevesinde incelenen, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kullanılan, yabancı dil olarak İngilizce ders kitaplarından elde edilen

ve yukarıda belirtilen bulgulara göre bu kitaplar çerçevesinde yapılan strateji eğitiminin – müfredat programlarında öğretiminin gerekliliğine dair vurgu olmasına rağmen - örtük olarak yapıldığı görülmüştür. Oysa birçok araştırmacı strateji öğretiminin açık olması gerektiği konusunda görüş birliğine varmışlardır (Cohen, 1998; Nunan, 1997; O'Malley & Chamot, 1994; Oxford, 1990, Chamot 2008). Açık strateji öğretimi için birçok model geliştirilmiştir, bunlar göz önünde bulundurulup kullanılabilir. Bu modellerin ortak özellikleri şöyledir: 1) öğrencilerin stratejiler ve kullanımlarıyla ilgili üstbilişsel bir bakış ve anlayış geliştirmeler; 2) öğretmenlerin stratejileri ve kullanımlarını modellemeleri; 3) stratejilerin özerk olarak kullanımlarının uygulanması için birçok olanak yaratılması; 4) öğrencilerin stratejileri kullanırken kendilerini değerlendirmeleri, bu stratejileri yeni durumlarda seçmeleri ve uygulamaları (Chamot, 1994, s. 21). Milli Eğitim Bakanlığı'nın kullandığı yabancı dil olarak İngilizce ders kitaplarında ise bu türden doğrudan bir strateji öğretimi yoktur. Öğrencilerin öğrenme görevleri, etkinlikleri ve bazı bölümlerde bunları başarabilmek için yabancı dil öğrenme stratejilerinden yararlanması gerekmektedir. Ancak öğrencilerin bunların farkına varıp varmadığı denetlenmemektedir, bu da öğrencilerin aynı türden etkinliklerde aynı stratejileri kullanıp kullanamayacağını sorgulanabilir hale getirmektedir. Örtük öğretimin de yaşam boyu sürecek bir yabancı dil eğitimine ne türden katkılar yapacağı tartışmalıdır.

Bu çalışma bağlamında incelenen stratejilerden bilişsel stratejiler Chamot (2008, s. 53) tarafından "dilsel bilginin işlenmesinde ve şemalar yardımıyla uzun süreli belleğe birleştirilmesi için çok önemli" biçiminde tanımlanmaktadır. Bu stratejiler, öğrenciler herhangi bir anlama ve ya dilsel sorunla karşılaştıklarında çözüm için kullandıkları özel araçlardır, yabancı dil okuma ve dinleme metinlerindeki ayrıntılara dikkat etmelerini sağlayan, öğrencilerin zihinsel işlemlerini düzenlemekte doğrudan kullandıkları stratejilerdir, iyi yabancı dil öğrencileri bunları üstbilişsel stratejilerle birlikte kullanırlar (Gascouine 2008, s. 72; Vandergrift, 2008, s. 85;). Bilişsel stratejiler bu çalışma kapsamındaki incelemenin bulgularına göre en çok kullanılan strateji türüdür, %63 (Bkz.: PG 1). Bilişsel stratejilerin dağılımı bağlamında 4. sınıftan 10. sınıfa kadar olan kitaplardaki etkinlik, görev ve bölümlerin bir sınıflandırması yapılınca Milli Eğitim Bakanlığını 'nın yabancı dil öğretimi yaklaşımıyla ilgili de bir genel çerçeve ortaya çıkmaktadır.

Murphy'ye göre (2008) iyi yabancı dil öğrencileri öğrenme sürecine etkin bir biçimde katılırlar ve kendi öğrenme stratejilerini uygularlar (s. 303). İyi yabancı dil öğrencileri aynı zamanda kendilerini ve çevrelerindeki öğrencilerin dil gelişimlerini izlemektedirler, kendilerini sürekli değerlendirmektedirler, dili kullanabilmek için de sürekli olanakları değerlendirmektedirler (Griffiths, 2004, s. 11). Bu çalışma kapsamında incelenen yedi kitap içinde oransal olarak en az kullanılan strateji türü üstbilişsel stratejilerdir %13 (Bkz.: PG 1). Benson ve Goa'nın (2008, s. 28) aktardığına göre Yang'ın (1999) yaptığı araştırmada motivasyon inançları ve üstbilişsel inançlar öğrenme sürecinde diğer stratejilerin de kullanılmasını arttırmıştır, buna karşın daha fazla strateji kullanılması da üstbilişsel inançları değiştirmiş ve motivasyonu arttırmıştır. Bu bağlamda, yabancı dil öğretiminde strateji öğretimi içinde üstbilişsel stratejilerin ne kadar önemli oldukları açıktır. Üstbilişsel stratejilerin kullanımındaki azlık kullanılan üstbilişsel stratejilerin çok az çeşitte olmasıyla da koşuttur, sadece kendini değerlendirme, kendini gözlemleme ve akran değerlendirmesi olmak üzere sadece üç tane üsbilişsel strateji kapsamlıca kullanılmıştır (Bkz.: PG 3).

O'Malley ve Chamot (1990) "üstbilişsel yaklaşıma sahip olmayan öğrenciler, yönü olmayan ve ya öğrenmeyi planlayacak, gelişimlerini ve başarılarını izleyecek ya da değerlendirecek, ve gelecek için öğrenme amaçları belirleyecek olanakları olmayan kişilerdir." (s. 8). Waters ve Kunnmann'a (2010, s. 3 - 20) göre "... küçük çocuklar bile stratejileri kullanır, ancak bunun mümkün olabilmesi için strateji kullanımı için öğrenme araç – gereçlerinin doğru olması, strateji öğrenimi şartlarının uygun ve öğrenme yönergesinde stratejilerin kullanımı teşvik edilmesi gerekir. Çocuklar olgunlaştıkça strateji kullanımları da çeşitlenir ve farklı bağlam ve şartlarda da kullanılabilir". Strateji öğretimiyle ilgili araştırmalara göre üstbilişsel stratejilerin erken yaşlarda öğretilmesi, üstbilişsel farkındalığı arttırır, öğrenmeyi etkin ve amaç odaklı hale getirerek öğrenilmesi yıllar alacak bir konuyu kolaylaştıracaktır. Dolayısıyla, strateji öğretimi çocukların gereksinimi olmadan çok önce başlamalı, çünkü küçük çocukların bunu becerebilecek yetkinliği vardır. Yabancı dil öğretiminde üstbilişsel stratejilerin öğretimi için birçok model önerilmiştir (Anderson, 2008; Chamot ve ark, 1999; Rubin 2001)

Toplumsal – Duyuşsal stratejiler öğrenme üzerinde çok etkilidir, örneğin olumsuz duygular öğrenmeyi durdurabilir, olumlu duygular ise öğrenmeyi çok eğlenceli ve etkili bir hale getirebilirler. Bu bağlamda, öğrenmede duyuş – biliş – bellek ve öğrenme arasında ayrılmaz ve çok yönlü bir ilişki vardır, biliş ve duyuş zihindeki ortaklar gibidir (Griffiths, 2004; Hurd, 2008; O'Malley ve Chamot, 1990). Ancak bu stratejilerin kullanımında da çok az çeşit kullanılmıştır, örneğin ikili çalışma, grup çalışması, duygusal harareti düşürmek ve empati yapmak gibi (Bkz.: PG 4). Yapılan araştırmalara göre duyuşsal stratejiler öğrenciler arasında en az kullanılan stratejilerdir, duyuşsal stratejilere en çok gereksinim duyanlar da onları en az kullananlardır. Bunun önemli bir sebebi de öğrencilerin bu stratejilerin farkında olmaması ve açık strateji öğretimi yapılmaması olabilir (Oxford, 1990; Hurd, 2008, s. 221). Dörnyei de (2005, s. 219) yabancı dil eğitiminde "dilsel ve psikolojik yaklaşımların dengeli ve birbirini tamamlayıcı bir biçimde birleştirilmesi" gereğini vurgular. Bununla birlikte, duyuşsal stratejiler ve üstbilişsel stratejiler arasında da olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır; örneğin toplumsal – duyuşsal stratejilerin öğrencinin amaç odaklı olmasını gerektirmesi planlama, amaç belirleme ve kendini adama gibi üstbilişsel stratejilerle doğrudan bir ilişki olduğunu belirtmektedir. (Griffiths, 2004; Hurd, 2008; O'Malley ve Chamot, 1990, Dörnyei, 2001).

Bu çalışma kapsamında yabancı dil olarak İngilizce kitaplarının öğretmen kitapları da gözden geçirilmiştir. Kitap yazarlarının etkinlik, görev ve bölümlerde açık strateji öğretimine vurgu yapıp yapmadıkları incelenmiştir. Örneğin 4. ve 5. sınıf kitap setinde kitap tanıtımında öğrenme stratejilerine vurgu yapılmış ancak bu konuya daha sonra kitap içinde değinilmemiştir. 6., 7. ve 8. kitap setinin öğretmen kitabı tanıtım bölümünde bireysel öğrenme farklılıklarına değinilmiş ancak yine daha sonra kitap içinde bir vurgu yapılmamıştır. 9. ve 10. sınıf öğretmen kitaplarındaki önsözlerde iletişimsel yöntem kullanıldığı için öğrencilerin duygularını göz önüne alan ve etkin öğrenmeye yönelik etkinliklerin kullanıldığı kaydedilmiş ancak yine daha sonra strateji öğretimine yönelik bir vurgu yapılmamıştır. Oysa, açık ve ya örtük strateji öğretiminin başarısı öğrencilerden çok öğretmenlere bağlıdır, çünkü strateji kullanımı konusunda bilinç ve farkındalık geliştirmiş öğretmenler olmadan her biçimdeki öğretimde olduğu gibi başarı imkânsızdır (Waters ve Kunnmann, 2010; Anderson, 2008; Harris ve ark. 2010). Daha sağlıklı bir so-

nuç çıkarmak Milli Eğitim Bakanlığı yayınları dışında olan ve incelenen ders kitaplarıyla birlikte kullanılan diğer kitapların da incelenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, strateji dağılımlarındaki oranlar da birbiriyle karşılaştırılmalı ve sorgulanmalıdır. Kısacası, bu sonuçlar çerçevesinde sözü edilen kitaplarla eğitim gören öğrencilerin yaşam boyu sürecek bir yabancı dil öğrenimine hazır olup olmadıkları, özellikle de stratejilerin kitaplarda örtük olarak verilmesi ve vurgulanmaması ve kullanılan stratejilerin de çeşitlilik arz etmemesi bağlamında tartışmalı hale gelmektedir.

Kaynakça

Algan, N. (2006). "Üniversite Hazırlık Ögrencilerinin yabancı dil ögrenim stratejilerini kullanımı ve ögretim görevlilerinin ögrencilerinin dil ögrenim stratejilerini kullanımı üzerine farkındalıgı", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Anderson, N. J. (2008). "Metacognition and Good Language Learners" in (ed) Griffiths, C. Lessons from Good Language Learners, Cambridge University Press, NY, USA ss. 99 – 109

Benson, P. & Goa, X. (2008). "Individual Variation and Language Leaning Strategies" in (Eds) Hurd, S. & Lewis, T. Language Learning Strategies in Independent Settings, Multilingual Matters, Bristol, UK, ss. 25-40.

Chamot, A.U. (2004). "Issues in Language Learning Strategy Research and Teaching", Electronic Journal of Foreign Language Teaching 2004, Vol. 1, No. 1, pp. 14-26 Centre for Language Studies National University of Singapore

Chamot, A.U. (2008). "Strategy Instruction and Good Language Learners" in (ed) Griffiths, C. Lessons from Good Language Learners, Cambridge University Press, NY, USA ss. 266 – 282.

Cohen, A. D. (1998). Strategies in learning and using a second language, New York: Addison Wesley Longman.

Cohen, A. D. (2008). "Speaking Strategies for Independent Learning: a Focus on Pragmatic Performance" in (Eds) Hurd, S. & T. Lewis, Language Learning Strategies in Independent Settings, Multilingual Matters, Bristol, UK, ss. 119 – 140.

Dörnyei, Z. (2001). Motivational strategies in the language classroom. Cambridge: Cambridge University Press.

Dörnyei, Z. (2005). The psychology of the language learner: Individual differences in second language acquisition. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Ellis, R. (1994). The Study of Second Language Acquisition, Oxford: Oxford University Press

Gascoigne, C. (2008). "Independent Second Language Reading as an Interdependent Process" in (Eds) Hurd, S. & Lewis, T. Language Learning Strategies in Independent Settings, Multilingual Matters, Bristol, UK, ss. 67-83.

Griffiths, C. (2008). Lessons from Good Language Learners, Cambridge University Press, NY, USA

Harris, K. R., Santangelo, T. & S. Graham, (2010). "Metacognition and Strategies Instruction in Writing" in (Eds.) Walters, H.S. & W. Schneider, Metacognition, Strategy Use, and Instruction, The Guilford Press, NY, USA. 2010 ss. 226 – 257.

Hismanoğlu, M. (2000). "Language Learning Strategies in Foreign Language Learning and Teaching". The Internet TESL Journal. Vol.VI, Issue: 8, August 2000 (Çevrimiçi) http://www.aitech.ac.jp/~iteslj/Articles/Hismanoglu-Strategies.html, 14 Haziran 2010

Hurd, S. (2008). "Affect and Strategy Use in Independent Language Learning." in (Eds) Hurd, S. & T. Lewis, Language Learning Strategies in Independent Settings, Multilingual Matters, Bristol, UK, ss. 159 – 178.

Murphy, L. (2008). "Integrating Strategy Instruction into Learning Materials" in (Eds) Hurd, S. & T. Lewis, Language Learning Strategies in Independent Settings, Multilingual Matters, Bristol, UK, ss. 303 – 320.

O'Malley, J.M., & A.U. Chamot, (1990). Learning Strategies in Second Language Acquisition, Cambridge: Cambridge University Press

Oxford, R. L. (1990). Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know, Heinle & Heinle Publishers, Boston, MA, USA:

Rubin, J. (1987). "Learner strategies: Theoretical assumptions, research history and typology." In A. Wenden & J. Rubin (Eds.), Learner Strategies and Language Learning. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. ss. 15-29

Vandergrift, L. (2008). "Learning Strategies for Listening Comprehension" in (Eds) Hurd, S. & T. Lewis, Language Learning Strategies in Independent Settings, Multilingual Matters, Bristol, UK, ss. 84 – 102.

Waters, H. S. & T. W. Kunnmann (2010). "Metacognition and Strategy Discovery in Early Childhood" in (Eds.) Walters, H.S. & W. Schneider, Metacognition, Strategy Use, and Instruction, The Guilford Press, NY, USA. 2010 ss. 3-23

Wenden, A. (1987). "Learner strategies: Conceptual Background and Utility'. In A. Wenden & J. Rubin (Eds.), Learner Strategies and Language Learning. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. ss. 3-13

White, C. (2008). "Language Learning Strategies in Independent Language Learning: An Overview", in (Eds) Hurd, S. & T. Lewis, Language Learning Strategies in Independent Settings, Multilingual Matters, Bristol, UK, ss. 3-24.